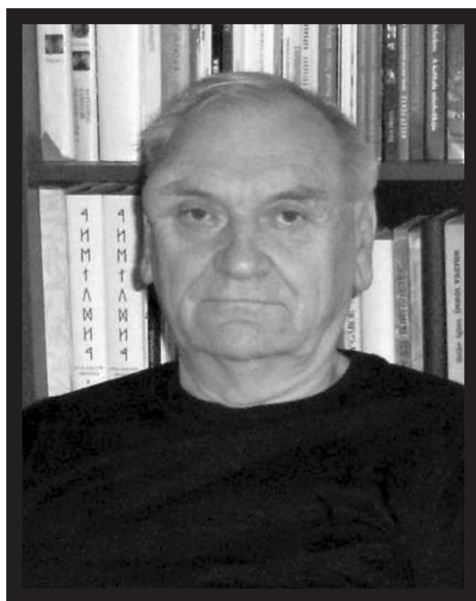

In memoriam Szente Ferenc (1933–2021)¹

Életének 88. évében 2021. október 1-jén elhunyt az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) egykori főigazgató-helyettese, aki 1960 és – nyugdíjba vonulása – 1994 között több munkakört is betöltött a nemzeti könyvtárban. *Szente Ferenc* 1933. július 22-én született a Vas megyei Alsóságon. Az Idegen Nyelvek Főiskolájának elvégzése (német nyelv és német irodalom szak, 1955) után előbb a pécsi megyei könyvtár módszertani csoportjának vezetője volt, majd 1960-ban az OSZK kötelékébe, a Könyvtártudományi és Módszertani Központba (KMK) került, ahol a Közművelődési Könyvtárak Módszertani Osztály tudományos munkatársa, utóbb csoportvezetője lett. 1970-ben nevezték ki a Hálózatfejlesztési Osztály vezetőjének. 1982-ben a KMK igazgatója lett, majd 1986-ban – megtartva igazgatói munkakörét is – az OSZK főigazgató-helyettesévé nevezték ki. Szente Ferenc 1994-ben vonult nyugdíjba.

Az alábbiakban előbb Sente Ferenc két egykori kollégájának személyes hangú visszaemlékezését közöljük, majd Barátné Hajdu Ágnes temetésén elmondott gyászbeszédének leiratát olvashatják.

„Akinek szívügye volt a szaksajtó”

Amikor 1987 júniusában beléptem az akkori Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársainak sorába – az *Új Könyvek* című állománygyarapítási periodika szakszerkesztőjének – Sente Ferenc volt az intézmény igazgatója. Formálisan tehát ő vett föl, de néhány röpké beszélgetésen kívül nem igen volt alkalmam közelebbről megismerni. Aztán elkövetkezett az 1989–90-es nagy kelet-közép-európai változások kora, amely még a kissé poros, kissé álmos könyvtári világot is alaposan fölrázta. Így például a KMK is egyike lett azon intézményeknek, amelyek szervezték a Könyvet Romániának elnevezésű országos könyvgyűjtési akciót. De még ez előtt, 1989 májusában Sente Ferenc megalapította a *Könyvtári Levelező/lap* című friss, aktuális információkat, könyvtárosok által írt híreket, eseménybeszámolókat, perszónáliákat, jegyzeteket, glosszákat, azaz „leveleket” országosan szétsugárzó havilapot.

Akkoriban, az információs társadalom küszöbén, ez a média volt a legfürgébb könyvtári hírvivő Záhonytól Szentgotthárdig; e hivatás betöltésének a lehetőségét és működésének alapjait teremtette meg Sente Ferenc. „Lapozgatva a lefűzött évfolyamokat, élénk tárul a rendszerváltozás korának hazai és némileg összposztszocialista története”²² – írta később, 1994-ben. A nyugdíjasként is agilis *Gerő Gyula* szerkesztette levelező újságnak igen nagy szerepe volt abban, hogy megnyitotta hasábjait a frissen szerveződő érdekképviseltek és szakmai szervezetek előtt, hogy szorgalmazta az informatikai fejlesztéseket, figyelemmel kísérte a kulturális önszerveződések fejleményeit, a megszaporodó könyvtári rendezvényeket, egyszóval a hazai kulturális élet pluralizmusának kialakulását. Jelentőségét növelte, hogy masszív tagja lett a könyvtári szaksajtónak, éppen akkor, amikor a régi *Könyvtáros* folyóirat megjelenési nehézségekkel küszködött.

Én, mint az országos könyvtári szakmai sajtó egykori munkatársa, a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* szerkesztője úgy is emlékezem Sente Ferencre, mint akinek szívügye volt a szaksajtó, és nemcsak szívügye volt, de tevékeny alapítója, támogatója, részese és szerzője is.

Mezey László Miklós

Feri is elment...

Egyre kevesebben vagyunk már, akik még együtt dolgoztak Szenté Ferencsel a Könyvtártudományi és Módszertani Központban. Én 1977-től voltam a KMK szakkönyvtárának munkatársa, első munkakörömben a folyóiratokkal foglalkoztam. Ez nemcsak a könyvtári állományba került szaklapokat jelentette, hanem az intézet osztályai számára megrendelt folyóiratok kezelését is. Kollégánktól, Jordán Katitól úgy tanultam, hogy a frissen beérkezett számokat naponta szét kell hordani a Múzeum utca 3. sz. alatti épület különböző szintjein elhelyezett KMK-osztályoknak.

Szerettem ezeket az utakat. A Hálózatfejlesztési Osztályra, amelynek Szenté Feri volt a vezetője, különösen szerettem járni, főleg, ha a kávézás idejére esett a látogatásom. Fantasztikus beszélgetéseknek lehettem hallgatója, amelyeken Feri sokszor sziporkázott „passzent anekdotáival”. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy pályakezdőként ilyen szakmai és nemszakmai beszélgetéseken nevelődhettem. És a beszélgetőpartnerek? Legendás társaság: *Bereczky Éva, Fogarassy Miklós, Lakatos András, Sz. Nagy Lajos, Urbán László, Károlyi Ágnes, Skaliczki Judit, Kenyéri Kati, Kovács Kati.*

Ezek a napi körutak és személyes találkozások aztán megritkultak, majd elmaradtak, amikor két év múlva a folyóiratok kezelésétől megváltam és könyvfel dolgozó lettem. Ha jól emlékszem, 1980-ban volt, talán a könyvtártudományi és módszertani központok kisinyovi konferenciájára készült, amikor Feri arra kért meg, hogy – orosz szakos lévén – fordítsam le rövid köszöntőbeszédét. Nem tudván, mennyire járatos az orosz nyelvben, még a hangsúlyjeleket is kitettem, hogy a szöveg felolvasása zökkenőmentes legyen. Mosolyogva, nagyon köszönte a „kottázást”. Máig sem tudom, hasznos volt-e a számára.

A barátságos kapcsolatom Ferivel azután sem szakadt meg, hogy ő lett a KMK igazgatója 1982-ben. Ő is nyilván megbízott bennem, máskülönben nem lehettem volna a Könyvtártudományi Szakkönyvtár osztályvezető-helyettese 1986-ban. A 80-as években gyülekeztek a felhők a KMK egén, és örültem neki, hogy végül az ő révén nem került az intézet „idegen kezekbe”, és viszonylagos önállóságából is megőrizhetett valamennyit.

Szerettem Feri bölcsességeit olvasni a Facebookon is. Nagyon megrázott, hogy ezután már nem lesz rá alkalom.

Rácz Ágnes

Búcsú Szenté Ferentől³

„Emberek közt emberek akarnak lenni. Ilyen egyszerű ez...”⁴ – Míg sokan költők, írók, filozófusok, ismert emberek által írt sorok idézésével kezdik a búcsúzást a szívüknek kedves emberektől, én az alig hatvanéves Szenté Ferencet, Ferit idézem, mert ennél jobban és tömörebben nem lehet megfogalmazni, hogy milyen is volt ő: ember.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagsága, szélesebb értelemben a könyvtárosok közössége és nem utolsósorban saját magam és családom nevében hajtom meg fejem előtted. Búcsúzni jöttünk tőled, ki most már az Úr sátorában vagy, hogy ott is sétára indulj beteljesítve álmaid, melyekkel onnan is bennünket óvsz, segítesz és szeretsz. Sokan ismertünk és szerettünk, mégis néhány szóban össze szeretném foglalni, hogy milyen is voltál, mit is köszönhetünk neked valamennyien: könyvtárosok, könyvtárak, barátok, kollégák.

Feri Baranya megyei módszertanusként került fel Pestre, *Sallai István* és *Sebestyén Géza* unszolására. Mindannyian tudjuk, hogy ez valami minőséget jelent. Sok területen tájékozott (pl. szakmai, pénzügyi, jogi, közigazgatási), nagy munkabírási, a nehézségeket alkotó módon megoldó, nagy ívűen gondolkodni képes, a fenntartókkal és a kis könyvtárakkal is hangot találó, segítőkész, akkoriban még a nehéz körülményeket is szilárdan tűrő, jó meggyőző képességű, felkészült, önálló, (és még sorolhatnám) alkotó ember a módszertanos. Tudom ezt, hiszen édesapám is ebben a munkakörben dolgozott sokáig. A módszertanosok eltéphetetlen szálakkal kötődnek területükhöz, megyéjükhez, egymással is közösséget alkotva. És minőséget jelent az is, hogy Sallai István és Sebestyén Géza figyelt fel a baranyai fiatal Ferire.

Budapestre kerülve ugyanazt a tevékenységet folytatta nagyban, járta az országot kollégáival, de nemcsak a megyei könyvtárakba látogatott el ilyenkor, hanem hitte, hogy a legkisebb könyvtárnak is nagy szerepe lehet a könyvtári rendszerben, nem csak lakóhelye könyvtári ellátásában. Nem túlzás azt mondani, hogy egy idő után mindenki ismerte és örömmel várták érkezését. Egy ilyen országjárás kapcsán találkoztam Ferivel először még gyerekként. Kifejezetten törekedett arra, hogy az ország könyvtárosaival jó kapcsolatot tartson fenn, mindenkivel leült – ismerte nevüket, történetüket, igazi demokrata volt.

Sok ötlete volt, hogy jobb legyen az embereknek, így a magyar könyvtárügynek is. Ő már akkor megfogalmazta, hogy a könyvtárak találkozási helyek legyenek. Ezt szolgálták a klubkönyvtárak, melyek szintén Feri elképzelése nyomán alakultak meg. Fontosnak tartotta a könyvtárügy előremozdítását, és nyitni szeretett volna Európa felé. Hitt abban, hogy fontos, amit teszünk. Volt, aki úgy fogalmazta ezt meg, hogy akkoriban sikk volt könyvtárosnak lenni. Talán ennek

tudható be az is, hogy felkarolta a szakfolyóiratokat, sokat publikált az akkor induló Könyvtári Levelező/lapban is.

Sok helyre hívták külföldre. Beszélt németül, angolul, oroszul egy olyan korban, amikor nem volt jellemző a nyelvismeret.

Szente Ferencet a Könyvtártudományi és Módszertani Központban az uralkodó vélemény- és szólásszabadság megteremtőjeként mutatja be a Sallai Istvánról írt Wikipédia-szócikk.⁵ Bízott a kollégáiban, támogatta őket. Évekkel később – amikor Feri már az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója-helyettese volt – magam is érezhettem támogatását és megtisztelő bizalmát.

Az 1973-ban kiadott nagyhatású munkája, *A közművelődési könyvtári ellátás. Irányelvek a távlati tervezéshez*⁶ – nem túlzás ezt állítani – megváltoztatta a közkönyvtári rendszert. Évtizedekig az itt megfogalmazott normákra hivatkoztak könyvtárosaink, és mutatóként szolgált a szolgáltatások kialakításához.

Nemcsak járta – akkori nevükön – a közművelődési könyvtárakat, de a Magyar Könyvtárosok Egyesülete vándorgyűlésein is rendszeresen részt vett. Utolsó találkozásunk 2019-ben Tatabányán volt, amikor az első tatai vándorgyűlés 50. évfordulójára emlékeztünk. Mi és a helyi könyvtárosok is próbálták összeszedni, hogy kik voltak azok a kollégák, akik még köztünk vannak és az első vándorgyűlés résztvevői voltak. Így került képbe *Varga Béla* és *Szente Feri*. Mindenki emlékezett rájuk, hiszen annyira elválaszthatatlanok voltak a vándorgyűlésektől. Úgy öleltük meg egymást, és ott folytattuk beszélgetésünket, mintha csak tegnap váltunk volna el. De ahogy idézték az eseményeket, egyszer csak felállt Feri és arcán azzal a jellegzetes, mindenkit elbűvölő és simogató mosolyával – azt mondta, hogy ő bár mindig jelen volt a vándorgyűléseken, de ezen biztos nem, mert valami közbe jöhetett. Természetesen mindenki jót derült az események ilyen fordulatán, de Feri ekkor sem hazudtolta meg magát és néhány régi derűs vándorgyűlési történettel elszórakoztatott bennünket, hogy nehogy csalódjanak a kollégák. Remek humora volt, az életet a maga fonákságában is látta, és gyakran derűvel, iróniával próbálta kezelni. Közismertek passzient történetei, amikor is egy-egy példával világította meg a dolgokat.

Ha Feriről beszélünk nem hagyhatjuk ki az olvasóköröket. Ő lett az 1989 után újrászerveződő olvasókörök összefogójaként megalakult Olvasókörök Szövetsége elnöke, majd örökös tiszteletbeli elnöke. 1990-ben alapítják *Molnár Zoltánnal* a *Kölcsey Ferenc Alapítványt*, a határon túli könyvtárak támogatására, és ezzel együtt elindították a *Testvérkönyvtár* programot.

Sokat olvasott, tisztelte a filozófusokat. Mindig nyíltan és őszintén fogalmazott, nagyon fognak hiányozni a személyes és virtuális beszélgetések, a világos helyzetelemzések, értékes gondolatai. Nehéz elképzelni nélküle a világot.

2019. szeptember 21-én ezt írta Facebook-bejegyzésében: „Minden nap olvasok verseket. Újabban versekkel álmodok. Van mikor könnyű lebegéssel, van mikor feszült szorongással.”

Kedves Feri! Álmodj velünk, érettünk! Ezzel a Dosztojevszkij-idézettel búcsúzom tőled: „Az igaz ember eltávozik, de a fénye megmarad.” – Inkább a magunk vigasztalására, hisz Te úgyis tudtad, s tudod ezt.

Barátné Hajdu Ágnes

Jegyzetek

1. Jelen nekrológ első része az Országos Széchényi Könyvtár weboldalán megjelent *Elhunyt Szenté Ferenc, az OSZK nyugalmazott főigazgató-bélyettese* című írás szerkesztett változata.
 2. Szenté Ferenc: *Koccintás*. = Könyvtári Levelező/lap, 6. évf. 1994. 8.sz. 1. p.
 3. A 2021. november 24-ei temetésen elmondott gyászbeszéd szerkesztett leirata.
 4. Szenté Ferenc: *Emberek között ember*. = Vásárhely és Vidéke, 1994. február 8. 2. p.
 5. Lásd https://hu.wikipedia.org/wiki/Sallai_Istv%C3%A1n (2021.10.20.)
 6. *A köznevelődési könyvtári ellátás. Irányelvek a távlati tervezéshez*. Szerk. Szenté Ferenc, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ : Népművelési Propaganda Iroda, 1973. 96 p.
-
-